

Miljökonsekvensbeskrivning

Gällivare kommun, Norrbottens län

**DETALJPLAN FÖR DEL AV NIKKALUOKTA BY
DEL AV GÄLLIVARE KRONOÖVERLOPPSMARK 2:1**

**Laga kraft 2019-11-13
Antagande KS 2019-04-02 132§
Upprättad 2019-02-20**

DETALJPLAN FÖR DEL AV NIKKALUOKTA BY DEL AV GÄLLIVARE KRONOÖVERLOPPSMARK 2:1

Miljökonsekvensbeskrivning

Upprättad	2019-02-20
Uppdragsnummer	1320004430
Utgåva/Status	Laga krafthandling

Charlotta Östholm
Uppdragsledare och granskare

Peter Ögren
Handläggare

Ramböll Sverige AB
Box 850/Köpmangatan 40 B
971 26 Luleå

Telefon 010-615 60 00
www.ramboll.se

Unr 1320004430 Organisationsnummer 556133-0506

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund	5
1.1	Överensstämmelse med kommunala planer.....	5
1.2	Miljöbedömning	6
1.3	Avgränsning	6
1.4	Justeringar och anpassningar av planhandlingar.....	7
2.	Omgivningsbeskrivning.....	7
2.1	Mark, vegetation och markanvändning.....	8
2.2	Bebyggelse och infrastruktur	10
2.3	Turism och friluftsliv	10
2.4	Vattenskyddsområde	12
2.5	Rennäring	12
2.6	Hushållning med mark- och vatten	13
2.7	Miljökvalitetsnormer	15
2.8	Strandskydd	17
2.9	Fornlämningar	17
3.	Planförslaget i korthet	18
4.	Konsekvenser av planförslaget	19
4.1	Markanvändning	19
4.2	Hushållning med mark- och vatten	21
4.3	Miljökvalitetsnormer	22
4.4	Strandskydd	25
4.5	Fornlämningar	25
4.6	Landskapsbild.....	25
4.7	Konsekvenser av reviderat planförslag november 2018.....	26

Sammanfattning

Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är kompletterad efter reviderat planförslag, november 2018. Konsekvenser av reviderat planförslag redovisas under avsnitt 4.7. MKB:n i övrigt är från granskningsskede 1, juni 2018 och justerad efter granskningar under september 2018.

Detaljplanens huvudsakliga syfte är att ge planmässiga förutsättningar för fler tomter avsedda för boende och turistisk verksamhet i Nikkaluokta by för att möta den efterfrågan som finns. Avsikten är att fler ska kunna bo och verka i byn. Planen omfattar 3 delområden i anslutning till befintlig bebyggelse, se figur S1, med totalt sju tomter. Planen medger gles bebyggelse i mindre skala. Tomterna i område 1 får vara mellan 800 – 1 200 m² där även viss verksamhet för turistiskt ändamål får förekomma. I område 2 får tomterna vara mellan 750–850 m² och i område 3 tillåts 1–2 tomter mellan 1000 – 2000 m². Detaljplanen upptar en total yta om ca 0,7 ha. Efter samrådskedet har omfattningen minskat avsevärt (från 5 områden, 16 tomter och 2,4 ha) och anpassning har skett bl.a. till rådande naturskydd. Efter granskningsskede 1 har området som möjliggör för etablering av turistisk verksamhet flyttats utanför vattentäktens skyddsområde, från område 3 till det mest nordliga av de tre delområdena, område 1, jfr figur S1.

Figur S1. Karta som visar detaljplanens tre områden.

Planområdet är beläget inom en grundvattenförekomst (SE753185-667672) med god kemisk och kvantitativ status. Negativ påverkan på grundvattnet kan uppstå vid schaktning och byggnation inom området då markens naturliga skyddsskikt kan skadas eller förstöras. Preliminärt ligger grundvattenytan ca 2 meter under marknivån och därför bedöms att någon markavvattning inom planområdet inte kommer att aktualiseras. Tomtmarken inom område 3 ligger på en höjd med bedömd ytvattenavrinning mot norr och Paittasjärvi, och således i riktning från dricksvattentäkten.

Risken för påverkan på grundvattnet och för att miljökvalitetsnormerna inte kommer att kunna följas bedöms sammantaget bli liten.

Justering av planförslaget innebär betydande positiva miljökonsekvenser då det gäller risk för ev. påverkan av grundvattenförekomsten. Endast bostadsbebyggelse där ingen verksamhet får bedrivas är beläget inom vattenskyddsområdet, jfr figur S2. Risken för påverkan, via t.ex. spill och utsläpp av petroleumprodukter, har således reducerats i stor utsträckning genom det reviderade planförslaget.

Figur S2. Illustration från reviderade planhandlingar, november 2018. Ungefärlig avgränsning av vattenskyddsområdet. Primär skyddzon redovisas i lila och sekundär skyddzon i blått.

Område 3 är i övervägande utsträckning beläget inom ett vattenskyddsområde vilket innebär en risk för att negativ påverkan kan uppstå. Ny bebyggelse inom vattenskyddsområdet kan innebära påverkan på vattenkvaliteten genom exempelvis dagvattenhantering, spill av petroleumprodukter, avloppshantering och skötsel av tomter. Bebyggelse och anläggningsarbeten inom vattenskyddsområdet riskerar därmed att orsaka negativ påverkan på grundvattnets kvalitet. Vattenskyddsområdets skyddsföreskrifter måste beaktas.

Området är beläget inom fjällregionen och omfattas av riksintresse för naturvård, friluftsliv och rörligt friluftsliv. Natura 2000-vattendrag finns i anslutning till planområdet. Ett genomförande av planförslaget bedöms inte innebära någon negativ påverkan på riksintressena för friluftsliv eller rörligt friluftsliv. Turism och friluftsliv kommer inte att påverkas i någon betydande utsträckning. Befintlig skoter- och

vandringsled genom område 2 dras om runt tomtmarken och någon försämring uppstår inte.

Planområdet är beläget inom Girjas sameby. Då Nikkaluokta redan är delvis bebyggt kommer den ringa utökade bebyggelsen i anslutning till redan befintlig sådan inte att leda till någon betydande påverkan för rennäringen.

Riksintresset för naturvård kommer att påverkas negativt genom ianspråktagande av mark för ny bebyggelse. Naturmark och habitat kommer att försvinna. Ytorna är dock små i sammanhanget och det finns stor tillgång på de ianspråktagna naturtyperna i planområdets omgivning. Påverkan bedöms därmed bli liten.

Natura 2000-vattendragen kan komma att påverkas av ett genomförande av planen. Dels upphävs strandskyddet inom planområdet, vilket möjliggör exploatering av stränderna längs vattendragen, dels kan ny bebyggelse påverka vattenkvaliteten genom exempelvis utsläpp av avlopps- och dagvatten. Risken för påverkan bedöms med gjorda justeringar och begränsningar i planen bli liten.

Det bedöms inte finnas någon risk att miljö kvalitetsnormerna för luft kommer att överskridas i området vid ett genomförande av planförslaget.

Ny bebyggelse är planerad intill fornlämningar och därför har en arkeologisk utredning genomförts. Resultaten innebar att en ny fornlämning registrerades inom utredningsområdet samt att en lämning har fått ett nytt läge och nu befinner sig utanför berört område. Den nya fornlämningen, belägen ca 75 meter från område 3, bör märkas ut under byggskedet för att minimera risken för påverkan.

Ny bebyggelse i Nikkaluokta påverkar landskapsbilden i området. Den tillkommande bebyggelsen innebär att områden som idag nyttjas som naturmark exploateras. Bebyggelsen har placerats i närheten av befintlig bebyggelse vilket minskar negativ visuell påverkan. Utformningen av planerad bebyggelse har reglerats för att passa in i området och därigenom minimera effekten på landskapsbilden.

1. Bakgrund

Detaljplanens huvudsakliga syfte är att möjliggöra för fler bostadstomter i Nikkaluokta by i anslutning till befintlig bebyggelse och med koppling till lokal turistnäring. Detta innebär också att planen möjliggör för fler arbetstillfällen i byn. Bebyggelsen som föreslås är i mindre skala med viss variation gällande tomtstorlek. För en av tomterna (som är den enda något större, på ca 2000 m²), tillåts viss verksamhet för turistiskt ändamål i anslutning till bostaden.

Detaljplanen omfattar tre områden, se figur 1, med sammanlagt sju tomter. Kvartersmarken upptar en sammanlagd yta om ca 7 000 m² eller ca 0,7 ha.

Figur 1. Karta med detaljplanens tre områden markerade.

1.1 Överensstämmelse med kommunala planer

Föreslagen detaljplan är i överensstämmelse med gällande översiktsplan (ÖP) för Gällivare kommun som är antagen 2014-11-17. För att möta efterfrågan avseende boende i fjällvärlden har Nikkaluokta by pekats ut i ÖP:n som ett område där nya bostäder bör tillåtas. Utrymme bör enligt ÖP:n ges till utveckling av turism i Nikkaluokta.

Områden i Nikkaluokta by är utpekade som LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) där anläggningar för turism eller stärkt friluftsliv föreslås. All ny bebyggelse som planeras bör, enligt ÖP:n, vara småskalig och anpassas till platsens specifika förutsättningar.

1.2

Miljöbedömning

En miljöbedömning ska göras för planer och program om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I miljöbedömningsprocessen ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, upprättas. Behovsbedömningen är den analys som leder fram till ställningstagandet om betydande miljöpåverkan kan förväntas. Behovsbedömningen utgör också ett viktigt underlag för att avgränsa vilka typer av miljöpåverkan som behöver utredas vidare i planbeskrivningen eller i en eventuell MKB.

Med behovsbedömningen som underlag har Gällivare kommun bedömt att detaljplanen för Nikkaluokta kan ge upphov till betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen har i ett samrådsyttrande 2014-02-19 meddelat att de delar kommunens uppfattning och att en MKB behöver upprättas.

Kommunens ställningstagande grundar sig på nedanstående bedömningsgrunder. Ett genomförande av planen:

- Bedöms inte negativt påverka möjligheterna att uppfylla nationella och regionala miljömål.
- Bedöms kunna ge upphov till en betydande miljöpåverkan för bland annat naturmiljö, grundvatten och fornlämningar.
- Bedöms inte bidra till att några miljö kvalitetsnormer överskrids.
- Bedöms kunna påverka områden och natur som har erkänd nationell eller internationell skyddsstatus, t ex Natura 2000 och riksintressen.

Följande områden behöver enligt behovsbedömningen studeras vidare i MKB:n:

- Påverkan på Natura 2000-vattendrag och intrång i strandskyddsområde.
- Påverkan på riksintressen för naturvård, friluftsliv och rörligt friluftsliv.
- Påverkan på vattenskyddsområde och grundvattenförekomst.
- Påverkan på fornlämningar.
- Effekter av en eventuell avsänkning av grundvattenytan.

Föreliggande dokument utgör MKB till detaljplanen för Nikkaluokta. MKB:n behandlar främst de aspekter som identifierats i behovsbedömningen men även aspekter som framkommit under den fortsatta detaljplaneprocessen.

1.3

Avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningen för detaljplan Nikkaluokta behandlar de områden som direkt kommer att beröras av planförslaget. Även de områden som är belägna utanför planområdet men som kan komma att beröras av åtgärderna inom planområdet behandlas i MKB:n. Det gäller exempelvis påverkan på vattendrag i närheten, ökad trafikmängd på tillfartsvägar samt effekter på landskapsbilden inklusive turismens påverkan på naturområden. En ungefärlig avgränsning av detaljplanens influensområde framgår av figur 2. Det är framförallt detta område som behandlas i MKB:n.

Figur 2. Detaljplanens influensområde (orange markering).

1.4

Justeringar och anpassningar av planhandlingar

Efter genomfört samråd under jan-feb 2017 kring detaljplaneförslaget daterat 2016-12-29 har revideringar skett och planförslaget anpassats och omarbetats, inkl. denna MKB. Planens syfte har förtydligats till att möjliggöra för bostadstomter så att människor kan bo och verka i byn. Område 3 tillåter mindre verksamhet för turistiskt ändamål, med syfte att medverka till ökad sysselsättning. Förändringarna innebär i huvudsak att det tidigare förslaget som omfattade 5 delområden och 16 tomter har reducerats till 3 delområden med sju tomter. Konsekvenserna för natur- och kulturmiljövärden har i samband med dessa ändringar därmed reducerats avsevärt vilket belyses i det följande.

2. Omgivningsbeskrivning

Nikkaluokta är en liten fjällby vid foten av Kebnekaise, vid slutet av väg 870 "Nikkaluoktavägen". I och med dess geografiska läge är Nikkaluokta en betydande ingång till Kebnekaisemassivets fjällvärld. Bebyggelsen ligger i mindre klasar utspridd men väl avgränsat mot landskapet. Norra delen av planområdet består av gles fjällbjörskog och till viss del myrmark. I övrigt består området till största delen av gles björskog och risvegetation på torr mark. Söder om planområdet rinner Ladtjojåkka och genom området rinner också ett par mindre vattendrag.

Enligt jordartskarta från SGU består marken i den nordvästra delen av planområdet av isälvsediment. Jordart i övriga delar utgörs av älvsediment. Under tidigare utförda

geotekniska undersökningar har torv, siltig morän, grus samt grusig sand påträffats i området.

I sydväst finns ett rengärde och direkt väster om planområdet ligger porten till fjällvärlden. Där startar vandrings-, skid- och skoterleder mot Ladtjojaure och Kebnekaisemassiven.

2.1

Mark, vegetation och markanvändning

Område 1 består av tät fjällbjörkskog på fuktig mark, se figur 3. Område 2 domineras av gles och torr fjällbjörkskog med risvegetation, se figur 4. Båda dessa områden är plana och saknar höjdskillnader.

Figur 3. Område 1 till höger i bild. Foto mot norr och Nikkaluokta turistanläggning. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

Område 3 är kuperat där vegetationen i huvudsak består av gles björkskog, se figur 5. Området är i stora delar förhållandevis torrt. I väster angränsar tomtmarken mot ett vattendrag och här finns blötare partier, se figur 6.

Inga områden med markföroreningar, eller med risk för markföroreningar, finns registrerade inom planområdet och ej heller i omgivningarna.

Någon särskild risk för skred eller höga vattenstånd finns inte inom planområdet.

Markanvändningen inom och i anslutning till planområdet präglas främst av spridd bebyggelse, turism och friluftsliv samt rennäring.

Figur 4. Område 2 till höger om vägen. Fotot är taget mot väster. Skoterled löper längs med vägen. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

Figur 5. Område 3, vy mot sydväst. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

Figur 6. Vattendrag och fuktigare partier längst i väster inom område 3, vy mot sydväst. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

2.2 Bebyggelse och infrastruktur

I anslutning till planområdet finns fritidshusbebyggelse samt bostadsbebyggelse för åretruntboende. Väster om planområdet finns en turistanläggning och ett kapell. All bebyggelse i Nikkaluokta är småskalig och karaktäriseras av typisk fjällbygd målade i dova färger för att anpassas till omgivande landskap.

Inom eller i anslutning till planområdet finns vatten- och avloppsledningsnät. Avloppsreningsverket har tidigare haft problem med stort inläckage samt vissa problem att klara reningskraven. Åtgärder har vidtagits, men effekten har inte utvärderats. Dagvatten avrinner från området genom öppna vattendrag och mindre diken.

Luftburna ledningar finns inte längre inom planområdet. En högspänningsledning går väster om området, se figurer 2 och 7.

Trafikmängden på väg 870 mellan Puoltsa och Nikkaluokta mättes senast 2008. Då uppgick antalet fordon per dygn till 150 fordon (± 30 % osäkerhet) varav 25 (± 39 % osäkerhet) utgjordes av tung trafik. Källa: Trafikverket, nationell vägdatatabas, maj 2018.

2.3 Turism och friluftsliv

Norr om planområdet finns en turistanläggning med bland annat restaurang, butik och stuguthyrning, se figur 8, samt en helikopterplats.

En skoterled korsar område 2 och passerar intill planområdet, se figurer 9 och 10. Stigen är informellt skyltad och utgår från Tjuonajokk. I Nikkaluokta går den ihop med leden västerut mot Kebnekaise.

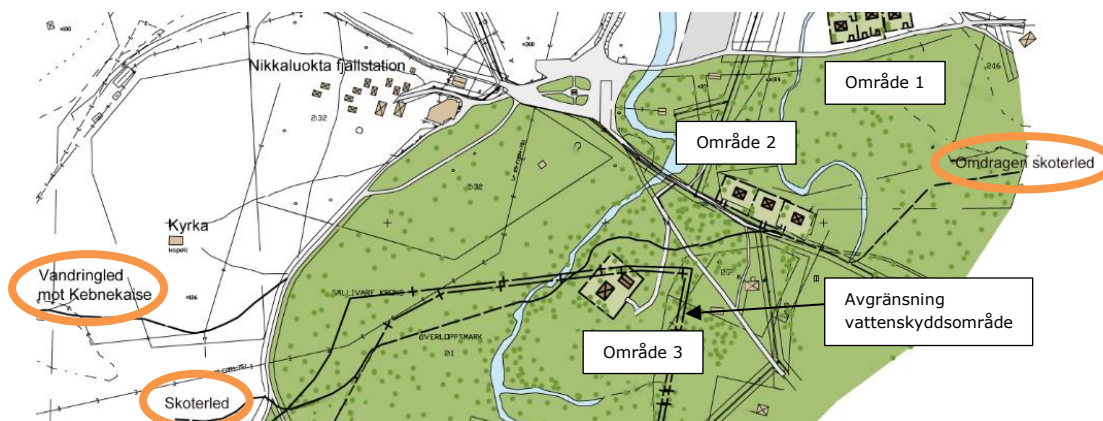
Figur 7. Karta som visar hur planområdet kan bebyggas. Befintlig kraftledning framgår i övre, vänstra delen av figuren.

Figur 8. Turistanläggningen i Nikkaluokta. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

Figur 9. Skoterled som korsar område 2 och passerar strax intill område 3. Informellt skyltad. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

Figur 10. Vandringled och skoterled i planområdets närhet samt föreslagen omdragning av leden förbi område 2.

2.4 Vattenskyddsområde

Område 3 är beläget inom ett vattenskyddsområde, se figur 10.

Inom vattenskyddsområdet finns en kommunal vattentäkt med två brunnar belägna ca 110 meter norr om Ladtjojåkka. Inga enskilda brunnar finns registrerade inom planområdet. Vattentäkten är belägen i det älvsediment som finns avlagrat längs dalgången mot norr. Grundvattenytan inom området uppskattas ligga på ca 2 meters djup. I dagläget saknas geoteknisk utredning för området.

En bedömning har tidigare utförts av risken att vattentäkten förorenas. Utsläpp av avloppsvatten, väghållning och friluftsliv har därvidlag identifierats som potentiella föroreningskällor inom vattenskyddsområdet.

Gällande skyddsföreskrifter (beslutade 2005-11-03) innebär t.ex. att nya avloppsledningar får anläggas, förutsatt att de är täta och efter tillstånd från miljö- och byggnämnden. Tillstånd erfordras också för schaktningsarbeten samt för anläggande och ombyggnation av vägar inom vattenskyddsområdet.

2.5 Rennäring

Girjas sameby har sina året-runt marker inom Gällivare kommun. Samebyns norra gräns går vid kommungränsen till Kiruna. Girjas är en fjällsameby med upp till 12 000 renar i vinterhjorden.

Området kring Nikkaluokta används under stora delar av året. Nikkaluokta är beläget inom samebyns vårvinter-, försommar-, sommar-, förhöst-, höst- och förvinterland. Viktiga områden såsom brunstland och kalvningsland finns kring Nikkaluokta, dock utanför bebyggda områden. Väster om planområdet finns ett rengärde och en renvaktarstuga.

Ett kärnområde som är av riksintresse för rennäringen finns söder om Ladtjojåkka och därmed också söder om planområdet.

2.6 Hushållning med mark- och vatten

Enligt Miljöbalken, MB, ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för, med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför, från allmän synpunkt, god hushållning. Detta innebär bland annat att stora opåverkade mark- och vattenområden samt ekologiskt känsliga områden så långt möjligt ska skyddas och att områden som är av riksintresse ska skyddas.

Planområdet är beläget inom följande riksintressenområden:

- Riksintresse friluftsliv (MB 3:6), "Norrbottens fjällområde".
- Riksintresse naturvård (MB 3:6), "Kebnekaise- och Vistasvaggeområdet".
- Riksintesse rörligt friluftsliv (MB 4:2), "Torneträsk – Paittasjärvi".
- Riksintesse Natura 2000-område (MB 4:8)

2.6.1 Riksintesse friluftsliv (MB 3:6)

Områden som är av riksintesse för friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Riksintesset för friluftsliv "Norrbottens fjällområde" omfattar stora delar av den norrbottniska fjällvärlden och hela norra delen av Gällivare kommun. Riksintesset är utpekade med beskrivningen fritidsfiske, kulturstudier och skidåkning.

2.6.2 Riksintesse naturvård (MB 3:6)

Områden som är av riksintesse för naturvården ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Riksintesset för naturvård "Kebnekaise- och Vistasvaggeområdet" är till största delen beläget inom Kiruna kommun men sträcker sig också in i Gällivare kommun i området kring Nikkaluokta och västerut. Riksintesset är utpekade med beskrivning berg, fjäll och lösa avlagringar.

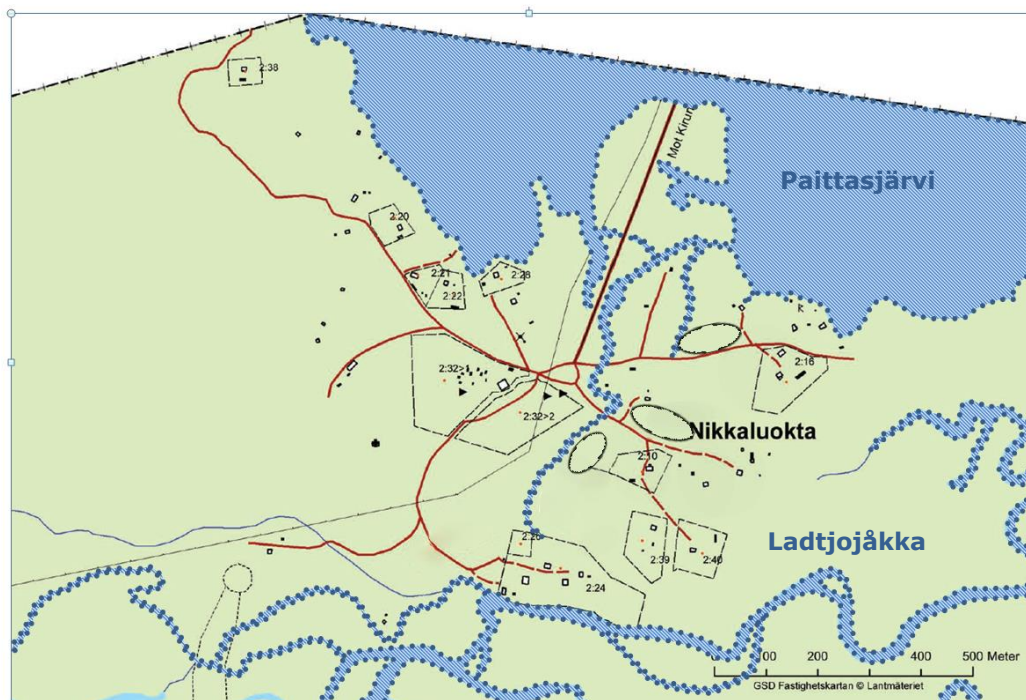
2.6.3 Riksintesse rörligt friluftsliv (MB 4:2)

Inom områden som är utpekade till riksintesse enligt 4 kap. 2 § MB ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Området "Torne-träsk – Paittasjärvi" är utpekade som riksintesse för rörligt friluftsliv med beskrivning turism och friluftsliv. Riksintesset omger Paittasjärvi och sträcker sig in över Nikkaluokta.

2.6.4 Natura 2000 (MB 4:8)

Samtliga Sveriges Natura 2000-områden är av riksintesse enligt 4 kap. 8 § MB.

Vattendrag som ingår i Natura 2000-området SE0820430, Torne och Kalix älvsystem, rinner genom planområdet, se figurer 11–13. Torne och Kalix älvsystem är utvalt att ingå i Natura 2000 eftersom det i området finns arter och naturtyper som finns med i Art- och habitatdirektivet. Kvalitetskrav enligt Natura 2000 är "Gynnsamt tillstånd".

Figur 11. Karta över vattendrag i området som ingår i habitatdirektivet för Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Inom svarta ovaler framgår de tre delområden som utgör planområdet.

Figur 12. Vattendraget väster om område 2 och 3 fotat precis norr om vägen som leder till område 2, mot Kebnekaise. (Foto: Ramböll 2014-06-23.)

Figur 13. Vattendraget väster om område 2 och 3 fotat vid område 2, mot söder. (Foto Ramböll: 2014-06-23.)

2.7

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer är juridiskt bindande styrmedel och myndigheter och kommuner ska vid tillsyn, tillståndsprovning, planering med mera se till att fastställda normer följs. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål.

Miljö kvalitetsnormer finns för:

- Olika föroreningar i utomhusluft
- Olika parametrar i vattenförekomster
- Olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten
- Omgivningsbuller

Nikkaluokta berörs av miljö kvalitetsnormer för utomhusluft och för vattenförekomster. Dessa beskrivs närmare i följande avsnitt.

2.7.1

Luft

Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. De föreningar i utomhusluften som det finns normer för är kväve(di)oxid/kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljö kvalitetsnormer, i samverkan eller på egen hand, och att tillhandahålla aktuell information om föroreningsnivåerna. Naturvårdsverket ansvarar för kontroll av miljö kvalitetsnormerna för kväveoxider och svaveldioxid i regional bakgrund (landsbygd) samt miljö kvalitetsnormerna för ozon.

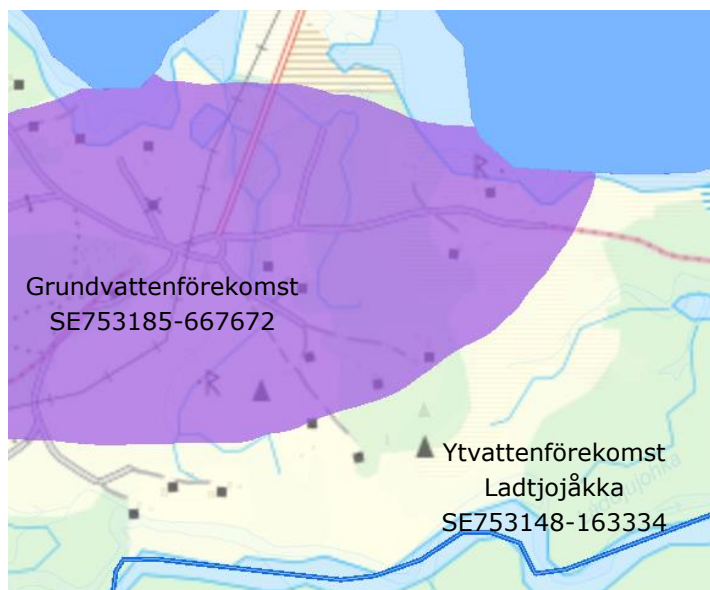
Gällivare kommun har genomfört luftkvalitetsmätningar under 2013, dock endast för Gällivare tätort och Malmberget. Dessförinnan genomfördes luftkvalitetsmätningar

under 1980–90-talet. Naturvårdsverket har genomfört mätningar i södra delen av kommunen, i Pålkem.

2.7.2

Vatten

Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt har beslutat om miljökvalitetsnormer för samtliga yt- och grundvattenförekomster i vattendistriktet. Inom detaljplanens influensområde finns en grundvattenförekomst. Utanför bedömt influensområde finns en ytvattenförekomst; Ladtjojåcka, se figur 14.

Figur 14. Karta över vattenförekomster inom och intill planområdet.

Vattenförekomsten Ladtjojåcka (SE753148-163334) uppnår enligt Vatteninformations-system Sverige (VISS) miljökvalitetsnormerna *God ekologisk status* och *Ej klassad kemisk ytvattenstatus (exklusive kvicksilver)*. Vattendraget har kvalitetskraven *God ekologisk status 2021* och *God kemisk status (undantaget överallt överskridande ämnen) 2021* och det bedöms i dagsläget inte finnas någon risk att kraven inte kommer att kunna följas.

När det gäller kemisk status överstiger halter av kvicksilver och PBDE (bromerad difenyleter) i fisk gränsvärdet i alla ytvattenförekomster i Sverige. Den främsta anledningen till de höga halterna är atmosfäriskt och globalt luftnedfall.

Grundvattenförekomsten SE753185-667672 uppnår enligt VISS miljökvalitetsnormerna *God kvantitativ status* och *God kemisk status*. Förekomsten har kvalitetskraven *God kvantitativ status 2021* och *God kemisk status 2021* och det bedöms i dagsläget inte finnas någon risk för att kraven inte kommer att kunna uppnås. Uttagsmöjligheten för grundvattenmagasinet uppges (SGU, kartvisare grundvattenmagasin, maj 2018) motsvara 1–5 liter per sekund.

2.8

Strandskydd

Strandskydd råder längs vattendragen inom och intill planområdet. Strandskydd gäller 100 m från strandlinjen längs alla sjöar, kuster och vattendrag (om inte s.k. utökad strandskydd fastställts i detaljplan, då gäller 300 m). Bestämmelserna syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Gällivare kommun har i översiktsplanen redovisat ett s.k. LIS-område (landsbygdsutveckling i strandnära läge), i Nikkaluokta. Syftet med att redovisa LIS-områden är att upphäva eller ge dispens från strandskyddet för att stimulera den lokala och regionala utvecklingen. I Nikkaluokta har det bedömts att anläggningar för turism eller friluftsliv skapar förutsättningar för att bevara och utveckla den kommersiella service som finns i området samt turistnäringen i Gällivare och Kiruna kommun.

2.9

Fornlämningar

I närheten av planområdet finns två fornlämningar, en härd (RAÄ-nummer Gällivare 1351:1) och en fyndplats (RAÄ-nummer Gällivare 55:1). I enlighet med kulturmiljölagen har en särskild arkeologisk utredning genomförts. Denna utredning resulterade i att en ny fornlämning registrerades inom utredningsområdet samt att lämningen Gällivare 55:1 har fått ett nytt läge, utanför influensområdet, se figur 15. För att flytta en lämning behövs tillstånd från Länsstyrelsen. Om ytterligare fynd skulle påträffas vid anläggningsarbete avbryts arbetet genast och Länsstyrelsen underrättas.

Den nya fornlämningen (en härd) ligger sydväst om, och ca 75 meter utanför område 3, medan det nya läget för fyndplatsen Gällivare 55:1 finns nordväst och ca 250 meter från de tre områdena.

Figur 15. Fornlämningar i närheten av planområdet.

3. Planförslaget i korthet

Detaljplanen medger uppförande av maximalt sju bostadshus. Avsikten är att möjliggöra permanentboende för de som verkar inom byn. Storleken på byggrätter och tomter varierar i planen; för område 1 planläggs för tre tomter á 750 m² för året-runt boende, för område 2 tre tomter á 800 m² för året-runt boende och för område 3 en tomt á 2000 m² för året-runt boende med möjlighet till turistisk verksamhet.

Exploateringsgraden regleras i form av byggnadsarea som får uppgå till maximalt 18 % av arrendetomtens/fastighetens areal. Ny bebyggelse ska utformas glest, småskaligt och anpassas till platsens specifika förutsättningar.

För område 1 och 2 får en huvudbyggnad uppföras per tomt med en byggnadsarea som maximalt får uppgå till 80 m².

Inom område 3 får en huvudbyggnad uppföras som maximalt får vara 140 m² stor (byggnadsarea). En enskild komplementbyggnad får vara högst 100 m² stor.

För att bebyggelsen ska passa in och harmonisera med områdets befintliga karaktär har en högsta byggnadshöjd på 4 meter införts för de enplanshus som får uppföras. Dessutom har utökad lovplikt införts för s.k. Attefallshus. Detta för att säkerställa en gles bebyggelse inom planområdet.

All bostadsbebyggelse ska anslutas till kommunalt vatten- och avlopp. De planerade tomterna inom område 1 och 2 är lokaliserade i anslutning till befintliga vägar. För område 3 har en ny infartsväg planlagts med ett anvisat markområde.

Det som avses med turistisk verksamhet är i första hand att möjliggöra för fler förrådsbyggnader för exempelvis skoter, bandvagn, båt, kanoter och annan utrustning som kan behövas för att utöva turistnäring i närmiljön. Den turistiska verksamheten kan också innebära tillverkning och försäljning av hantverk.

Föreslagen detaljplan bedöms i och med dessa förutsättningar uppfylla de kriterier som anges i LIS-bilagan till ÖP för Gällivare kommun.

4. Konsekvenser av planförslaget

Planområdet är beläget inom fjällregionen och inom riksintresseområden för naturvård, friluftsliv och rörligt friluftsliv. Ett par mindre Natura 2000-vattendrag rinner genom området. Ett vattenskyddsområde sträcker sig inom område 3 och för rennäringen finns flera viktiga marker inom Nikkaluoktas närområde.

4.1 Markanvändning

Ett genomförande av detaljplanen kan skapa attraktiva boendemiljöer i ett område med efterfrågan på bostäder. Fler bofasta ger ett ökat underlag för service i området. Nya bostäder tar ovillkorligen naturmark i anspråk. Naturmark används av boende i området för diverse rekreationsaktiviteter såsom bär- och svampplockning, motion och promenader etc. Därmed kan anspråk på naturmark innebära försämrade rekreationsmöjligheter för boende i området. Konsekvensen för friluftsliv och rekreation bedöms, med hänsyn till den ringa exploateringen med endast sju tomter, bli liten.

Område 3 är beläget inom ett vattenskyddsområde, jfr figur 10. Området är 10,5 ha stort och inrättades efter Länsstyrelsebeslut 1979. Gällivare kommun har 2005-10-03 beslutat om skyddsföreskrifter som bl.a. innebär att olyckshändelser, spill eller läckage som utgör risk för vattenförorening, omedelbart skall anmälas till Räddningstjänsten och till Miljö- och byggnämnden.

Bebyggelse inom vattenskyddsområden kan orsaka negativ påverkan på grundvattnets kvalitet genom verksamheter som exempelvis dagvattenhantering, viss typ av friluftsliv

verksamhet (t.ex. spill av petroleumprodukter), dränering, avloppshantering och skötsel av tomter och maskiner. Denna mänskliga aktivitet riskerar att medföra stor negativ påverkan på vattenförekomsterna, inklusive grundvattenmagasinet. Risken bedöms i detta fall vara bli liten med hänsyn till den ringa exploateringsgraden samt bedömd ytvattenavrinning från område 3. Konsekvensen av en påverkan på dricksvattenkvaliteten, t.ex. i form av någon petroleumprodukt eller bakteriellt avloppsvatten, blir dock betydande.

Avloppsreningsverket har tidigare haft problem med inläckage samt med att innehålla utsläppsvillkoren. Genomförda åtgärder har inneburit en förbättrad funktion i reningsverket. Enskilda avlopp kommer inte att tillåtas i planen. Haveri av avloppsledning är en risk som kan innebära stora negativa konsekvenser för kringliggande (vatten)områden. Bebyggelse och anläggningsarbeten inom vattenskyddsområdet kan därmed orsaka negativ påverkan på grundvattnets kvalitet.

Ny bebyggelse har i detaljplanen placerats med ett säkerhetsavstånd mot vattendrag för att ytterligare reducera risk för påverkan på vattenförekomster.

Rådande markförhållanden inom område 3 och den modell för ytavrinning som framgår av figur 18 innebär att risk för påverkan på grundvatten i allmänhet och närområdet kring dricksvattenbrunnarna i synnerhet bedöms bli liten. Avvattning från aktuell tomt bedöms i huvudsak komma att ske via ytvattendrag i riktning ut från vattenskyddsområdet (norrut mot Paittasjärvi) snarare än mot brunnsområdet. Området inom vattenskyddsområdet (område 3) har också ändrats och anpassats till att endast omfatta en tomt (tidigare förslag omfattade tre tomter).

Borrning efter bergvärme bedöms inte vara lämpligt inom område 1 och 2 då det kan innebära risk för påverkan på grundvattnets strömningsriktning samt innebär risk för läckage av bl.a. köldmedel. Inom vattenskyddsområdet (dvs. för större delen av område 3) får ingen anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla anläggas enligt föreskrifter för vattenskyddsområdet.

Negativ påverkan på grundvattnet kan även uppstå vid schaktning och byggnation inom området då markens naturliga skyddsskikt kan skadas eller förstöras. Eventuellt krävs avsänkning/bortledning av grundvatten vid byggnation inom planområdet. Detta kan leda till förändrade flödesmönster och grundvattennivåer samt försämrade uttagsmöjligheter i vattentäkten. Vattenskyddsområdets skyddsföreskrifter måste beaktas eftersom risk föreligger att stor negativ påverkan i annat fall kan uppstå. Förutsatt att föreskrifterna följs bedöms påverkan på vattenskyddsområdet bli av endast ringa omfattning. Dock kvarstår en risk att påverka vattenskyddsområdet negativt i och med de ingrepp som ny bebyggelse innebär, vilket i ett område som Nikkaluokta kan medföra omfattande konsekvenser.

Vid avsänkning av grundvattennivån kan tillstånd krävas. Detta eftersom en ändring av grundvattennivån är en tillståndspliktig vattenverksamhet. Vattenverksamhet regleras i 11 kap MB (1998:808) samt i lagen (1998:812) och tillstånd meddelas av

mark- och miljödomstolen. Förutom en teknisk beskrivning av vattenverksamheten ska en ansökan innehålla en fullständig miljökonsekvensbeskrivning. Vissa *mindre omfattande vattenverksamheter* kan anmälas till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen prövar den anmälda vattenverksamheten ur naturmiljösynpunkt och har möjlighet att föreskriva om försiktighetsmått eller förbjuda den sökta vattenverksamheten för att begränsa eller förhindra negativ miljöpåverkan.

För att ytterligare reducera risk för påverkan på aktuella grundvattennivåer ska endast enplanshus utan källare tillåtas. Risken för att grundvattennivåer ska påverkas bedöms vara liten. Behov av tillstånd för markavvattning bedöms inte föreligga.

Utökad bebyggelse ger förutsättningar för mer trafik till/från området. Planen omfattar blott sju tomter och trafikökningen bedöms därför bli marginell. Därmed bedöms den ökade trafiken på tillfartsvägar till och från området orsaka endast små negativa konsekvenser.

Genom område 2 och strax intill område 3 löper en skoterled som ansluter till leden in mot fjällvärlden väster om planområdet. För att säkerhetsställa fortsatt god framkomlighet behöver skoterleden dras om, i första hand runt och förbi område 2, se figur 10. Genom den åtgärden säkerställs att intressen för det rörliga friluftslivet tillgodoses. Någon påverkan på nyttjandet av skoterleden bedöms därför inte uppstå. Huvudleden från Nikkaluokta in mot fjällvärlden kommer inte att påverkas av ett genomförande av planen. Inte heller turismen eller det rörliga friluftslivet i övrigt inom området kommer att påverkas negativt.

Risk för höga radonhalter bedöms inte föreligga i området. Detta baseras på SGU's berggrundskarta samt uppmätta halter i dricksvattnet. Halten i vattnet är på nivån ca 50 Bq/l vilket är en tämligen normal nivå. Halter >100 Bq/l innebär enligt Livsmedelsverket (LIVSFS 2011:30) "tjänligt med anmärkning". Baserat på dessa fakta bedöms radonhalten i ytliga jordlager också vara låga.

Då Nikkaluokta redan är exploaterat och bebyggt kommer den utökade bebyggelsen i anslutning till redan befintlig sådan sannolikt inte leda till någon påverkan av betydelse för rennäringen. Rengärde och renvaktarstuga utgör strategiskt viktiga områden vilka är belägna väster om planområdet och dessa kommer inte att beröras närmare av den planerade bebyggelsen. Eftersom detaljplanen endast medger sju tomter bedöms den marginellt ökade rörelsen av människor i området bli liten och konsekvenserna av planförslaget för rennäringen blir små.

4.2 Hushållning med mark- och vatten

Riksintresset för naturvård kommer att påverkas genom ianspråktagande av mark för ny bebyggelse. Naturmark och habitat kommer att försvinna. Ytorna är dock relativt små och det finns stor tillgång på de ianspråktagna naturtyperna i planområdets omgivningar. Påverkan bedöms därmed inte bli betydande och konsekvenserna bedöms bli små.

Natura 2000-vattendragen kan komma att påverkas av ett genomförande av planen även om risken för påverkan bedöms vara liten. Dels upphävs strandskyddet inom planområdet och dels kan ny bebyggelse påverka vattenkvaliteten genom exempelvis utsläpp av avlopps- och dagvatten. Strandvegetation bör skyddas genom lämplig planbestämmelse t.ex. att utsiktsröjning utanför tomerna ej får förekomma. Av figurer 12 och 13 framgår foton på Natura 2000-vattendragen inom planområdet influensområde. För att minska påverkan på vattenområdena och dess kvalitet bör hårdgjorda ytor begränsas inom tomtmark för att på så sätt underlätta infiltration av nederbörds- och dagvatten. Tack vare begränsad byggrätt (max 18 % av arealen) bedöms goda förhållanden fortsatt råda inom planområdet och negativ konsekvens för vattendragen bedöms bli liten.

Konsekvenserna på vattenkvaliteten är beroende av områdets infiltrationsförmåga, vilken bedöms bli fortsatt god med de planbestämmelser som införs.

Det föreligger alltid en risk med avloppshantering, med tillhörande konsekvenser. Nya ledningar som ansluts till kommunalt VA-system minimerar denna risk. Den ringa omfattningen med maximalt sju bostadshus utgör i sig en riskreducerande faktor.

Med hänsyn till den ringa exploateringen med sju tomter bedöms risken för påverkan av betydelse för Natura 2000-vattendragen inte uppstå. Risken bedöms endast bli liten. Område 3 har efter samrådsskedet begränsats till att endast omfatta en tomt, jämfört med tidigare förslag som innebar tre tomter. Detta utgör i sig en stor reduktion av risk för påverkan på såväl grundvatten som vattendrag.

Något skäl för Natura 2000-prövning enligt miljöbalken 7 kap 28 § föreligger inte. I denna bedömning förutsätts att avloppsvatten omhändertas via reningsverket och att kapacitet finns för anslutning av de tillkommande bostäderna.

Byggnaderna ska bestå av högst en våning. Inget källarplan tillåts för att reducera behov av schaktningsarbeten och behov av ev. markavvattningsåtgärder. Detta bedöms innebära att risk för påverkan på grundvatten är liten. Markavvattning och erforderliga tillstånd för detta bedöms därför inte bli aktuellt med nu gällande planförslag.

4.3 Miljökvalitetsnormer

Utökad bebyggelse ger förutsättningar för mer trafik till och från området. Ökningen bedöms dock bli marginell. Utsläpp till luft på grund av uppvärmning av byggnader genom vedeldning kommer att öka. Planen omfattar sju tomter och ökningen kan anses som försumbar. Det bedöms inte finnas någon risk att miljökvalitetsnormerna för luft kommer att överskridas i området som följd av ett genomförande av planförslaget.

Planområdet är beläget inom en grundvattenförekomst (SE753185-667672), se figur 14, med god kemisk och kvantitativ status. Ny bebyggelse inom vattenförekomsten kan innebära risk för påverkan av grundvattenkvaliteten lokalt genom exempelvis

dagvattenhantering, friluftslivsaktiviteter (t.ex. spill av petroleumprodukter), dräneringar, avloppshantering och skötsel av tomter. Negativ påverkan på grundvattnet kan även uppstå vid schaktning och byggnation inom området då markens naturliga skyddsskikt kan skadas eller förstöras. Eventuellt krävs avsänkning/bortledning av grundvatten vid byggnation inom planområdet. Detta kan leda till förändrade flödesmönster och grundvattennivåer. Sannolikheten för markavvattning bedöms vara liten och några källarplan för byggnader kommer inte att tillåtas. En geoteknisk undersökning, där bland annat grundvattennivån fastställs, stärker förutsättningarna att minimera en eventuell negativ påverkan på grundvattenförekomsten samt utgör viktigt underlag för att göra en fullgod bedömning av risken för påverkan. En sådan undersökning saknas i dagsläget.

Med dagens underlag och med ledning av terrängförhållanden och ytavrinning från område 3, se figur 17, samt med antagande att grundvattenytan är belägen ca 2 meter under markytan, bedöms risken bli liten för påverkan på grundvattenförekomsten. Risken för att miljökvalitetsnormerna för grundvattenförekomsten inte kommer att kunna uppfyllas skattas följaktligen också som liten.

Ytvattenförekomsten Ladtjojåkka (SE753148-163334) kan komma att påverkas av ett genomförande av planen, även om det är mindre sannolikt. Strandskyddet upphävs inom planområdet, vilket kan leda till exploatering av stränderna längs vattendraget, dels kan ny bebyggelse innebära risk för påverkan av vattenkvaliteten via oavsiktliga utsläpp av avloppsvatten och dagvatten, genom exempelvis ledningsbrott eller liknande. Risken för påverkan på Ladtjojåkka bedöms, med ledning av aktuella terräng- och avrinningsförhållanden, vara mycket liten, se figurer 16 och 17. Terränglutningar och strömningsriktningar i ytvattendragen innebär att planområdet avvattnas via två andra, mindre vattendrag till Paittasjärvi. Därför bedöms risken också vara liten för att miljökvalitetsnormerna inte kommer att kunna uppfyllas för vattenförekomsten.

Figur 16. Modell för ytavrinning kring område 1 och 2. Källa: Skogsstyrelsen, Skogens Pärlor, maj 2018.

Figur 17. Modell för ytavrinning kring område 3. Källa: Skogsstyrelsen, Skogens Pärlor, maj 2018.

4.4

Strandskydd

Strandskyddet kommer att upphävas inom planområdet mot bakgrund av att Gällivare kommun har redovisat ett LIS-område i Nikkaluokta i översiktsplanen.

I ÖP:n har bedömningen gjorts att anläggningar för turism eller friluftsliv skapar förutsättningar för att bevara och utveckla den kommersiella service som finns i området samt stärker turistnäringen i Gällivare och Kiruna kommuner. Enligt ÖP:ns LIS-bilaga innebär etableringar för turistisk verksamhet eller anläggningar för att stärka friluftslivet i området ingen betydande påverkan för övriga intressen i området och kan därför tillåtas.

Ett upphävande av strandskyddet kan leda till exploatering av stränderna längs vattendragen, vilket innebär att skyddande växtlighet och habitat för djur och växter riskerar att påverkas. Ny bebyggelse kan innebära risk för negativ påverkan på vattenkvaliteten genom exempelvis utsläpp av avloppsvatten och dagvatten (jfr avsnitt 4.3), vilket kan skapa ändrade förutsättningar för djur och växter.

Sammantaget bedöms konsekvensen av ett upphävt strandskydd inom planområdet bli liten. Detta då tomterna inte placeras i direkt anslutning till strandmiljöerna. God tillgång till strandområdena kommer fortsatt att finnas.

4.5

Fornlämningar

Ny bebyggelse är planerad intill fornlämningar. Innan exploatering i närheten av fornlämningar kan ske ska en arkeologisk utredning genomföras. Påverkan på fornlämningarna beror på fornlämningarnas exakta läge och på vilket avstånd åtgärder kommer att vidtas. Resultaten från en under år 2016 genomförd utredning visar att en tidigare okänd fornlämning registrerats i närheten av område 3. Avståndet mellan fornlämningen (härden) och planerad bebyggelse bedöms uppgå till ca 75-100 meter. Fornlämningen bedöms därför inte påverkas närmare av planförslaget. Som försiktighetsåtgärd under byggskedet bör lämningen märkas ut i terrängen så att risk för påverkan minimeras.

Om ytterligare lämningar påträffas vid anläggningsarbete måste arbetet genast avbrytas och Länsstyrelsen underrättas.

4.6

Landskapsbild

Ny bebyggelse och förtätning av Nikkaluokta påverkar landskapsbilden i området. Bebyggelsen har placerats i närheten av befintlig bebyggelse vilket minskar negativ visuell påverkan och är i enlighet med rekommendationer i ÖP:n.

Tillkommande bebyggelse inom maximalt sju tomter har delats upp och fördelats på tre delområden för att reducera påverkan på landskapsbilden. Byggnadshöjden för ny bebyggelse är reglerad (byggnadshöjd som får uppgå till högst 4 meter) efter områdets förutsättningar för att passa in i området och på så sätt medföra en så liten påverkan på landskapsbilden som möjligt. De sju tomterna ska bebyggas med småskalig och gles bebyggelse. För att minimera den visuella effekten bör planerad bebyggelse utformas liknande som befintlig bebyggelse, färgsatt i dova färger med

karaktärsdrag av en typisk fjällbygd. Gröna tak kan även användas för att minska den visuella effekten och öka anpassning till omgivande landskap.

Den tillkommande bebyggelsen kommer dock innebära att områden som idag nyttjas som naturmark exploateras och bebyggelsen kommer att synliggöras i landskapet. Påverkan bedöms bli störst för område 3 eftersom bebyggelsen här kommer att placeras på en höjd och därigenom bli förhållandevis synlig från omgivningarna. Delområde 3 har emellertid minskats och anpassats till att endast omfatta en tomt, vilket innebär en begränsning av påverkan på landskapsbilden. Organiska former och dova färger kan ytterligare mildra effekterna.

Beroende på vilken turistverksamhet som etableras inom område 3 kan effekten på landskapsbilden komma att variera. Oavsett verksamhet bör utformningen anpassas så att den visuella effekten blir så liten som möjligt. Byggnader bör med fördel användas för stallning av redskap och utrustning för att gynna ett lugnt visuellt intryck. Ordning och reda gynnar landskapsbilden på ett positivt sätt.

För delområdena 1 och 2 bedöms landskapsbilden påverkas endast i mycket liten utsträckning av planerad exploatering. Detta framförallt tack vare flack och låglänt terräng, småskalighet och endast 6 tomter samt att planen innebär gles bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse.

Synligheten av bebyggelse kan även betraktas som positivt. Utökad bebyggelse kan stärka Nikkaluokta som port till fjällvärlden och dess attraktivitet för turism. Framtoning kan med fördel fokusera på ett aktivt samspel med naturen och dess ekologi. Med hänsyn till planbestämmelser och föreslagen utformning uppskattas de negativa konsekvenserna för landskapsbilden bli små.

4.7

Konsekvenser av reviderat planförslag november 2018

Komplettering efter reviderat planförslag, november 2018: Efter granskningsskede 1 har området som möjliggör för etablering av turistisk verksamhet flyttats utanför vattentäktens skyddsområde, från område 3 till det mest nordliga av de tre delområdena, område 1, jfr figurerna S1 och S2 i sammanfattningen.

Denna justering av planförslaget innebär betydande positiva miljökonsekvenser då det gäller risk för ev. påverkan på grundvattenförekomsten. Endast två tomter inom det reviderade planförslaget är beläget inom vattenskyddsområdet, vilka avser bostadsbebyggelse där ingen verksamhet får bedrivas. Risken för påverkan, via t.ex. spill och utsläpp av petroleumprodukter, har således reducerats i stor utsträckning genom det reviderade planförslaget. Område 3 har därtill en bedömd ytvattenavrinning mot norr och Paittasjärvi, vilket ytterligare minskar risken för påverkan på grundvattnets kvalitet från aktuellt planområde.

MKB:n i övrigt kvarstår sedan granskningsskede 1, juni 2018 och justerad efter granskningar under september 2018.